

RYNEK PRACOWNICZYCH
PROGRAMÓW EMERYTALNYCH
W 2007 ROKU

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3
Struktura rynku ppe w podziale na formy pracowniczych programów emerytalnych....	5
Uczestnicy ppe	6
Składki.....	9
Wyплаты i wypłaty transferowe	12
Aktywa zgromadzone w ppe.....	14
Podsumowanie	15

Celem poniższego raportu jest prezentacja danych dotyczących rynku pracowniczych programów emerytalnych (ppe). Opracowanie to przedstawia podstawowe informacje na temat rynku ppe według stanu na dzień 31 grudnia 2007 r., jak również analizę porównawczą wybranych zagadnień przy wykorzystaniu danych za lata 1999 - 2007.

Wykorzystane w raporcie dane pozyskano od podmiotów zarządzających środkami gromadzonymi w ramach programów oraz od pracodawców prowadzących ppe, którzy, zgodnie z przepisami ustawy o ppe¹, zobowiązani są do przekazywania organowi nadzoru rocznej informacji dotyczącej realizacji prowadzonego programu.²

Wprowadzenie

Pracownicze programy emerytalne działające w ramach III filara zreformowanego systemu emerytalnego stanowią dobrowolną formę oszczędzania na cele emerytalne. Zgodnie z przepisami ustawy o ppe, pracodawca tworzy dla swoich pracowników program umożliwiający gromadzenie środków na przyszłą emeryturę. Do wskazanej w zakładowej umowie emerytalnej instytucji finansowej odprowadzane są środki z tytułu składki podstawowej, którą finansuje pracodawca oraz z tytułu składki dodatkowej wnoszonej dobrowolnie przez uczestników programu z własnych środków.

Zgodnie z przepisami ww. ustawy, pracownicze programy emerytalne mogą być prowadzone w jednej z czterech form:

- w formie pracowniczego funduszu emerytalnego,
- w formie umowy o wnoszenie przez pracodawcę składek pracowników do funduszu inwestycyjnego,
- w formie umowy grupowego ubezpieczenia na życie pracowników z zakładem ubezpieczeń jako grupowe ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym,
- w formie zarządzania zagranicznego.³

Pracowniczy program emerytalny może być prowadzony przez pracodawcę samodzielnie jako program zakładowy lub też wspólnie z innymi pracodawcami, którzy zdecydowali się na jego realizację na jednakowych warunkach - jako program międzyzakładowy.

W 2007 r. złożono więcej wniosków o wpis programu do rejestru niż w 2006 r. (odpowiednio: 82 wnioski w 2007 r. i 50 w 2006 r.), choć w 2007 r. do rejestru ppe wpisanych zostało **62 nowe programy** - o 34 programy mniej niż w 2006 r. Wpisanie do rejestru ppe w 2006 r. 96 programów, mimo wpływu do Urzędu 50 wniosków o zarejestrowanie ppe, to skutek realizowania dużej fali wniosków

¹ Art. 23 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz. U. Nr 116 poz. 1207 z późn. zm.)

² Na podstawie raportów otrzymanych przez organ nadzoru do dn. 15.05.2008 r. (do dnia 15.05.2008 r. roczny obowiązek sprawozdawczy dotyczący realizacji prowadzonego programu został zrealizowany przez 99% pracodawców; którzy podlegali obowiązkowi złożenia do organu nadzoru informacji o prowadzonym ppe za rok 2007).

³ Do końca 2007 r. Komisja Nadzoru Finansowego nie wydała żadnej decyzji o wpisie do rejestru ppe programu prowadzonego w formie zarządzania zagranicznego.

złożonych w 2005 r. w związku z przekształceniem przez pracodawców w pracowniczy program emerytalny innych niż ppe form grupowego gromadzenia środków na cele emerytalne.

Biorąc pod uwagę formę, prawie 100% nowoutworzonych programów to ppe prowadzone w formie umowy grupowego ubezpieczenia z zakładem ubezpieczeń w formie grupowego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i w formie umowy o wnoszenie przez pracodawcę składek pracowników do funduszu inwestycyjnego (odpowiednio: 31 i 30 ppe). W 2007 r. zarejestrowano jedynie 1 program w formie pracowniczego funduszu emerytalnego.

Na dzień 31 grudnia 2007 r. w rejestrze ppe wpisanych było **1019 ppe**. Największa liczba ppe funkcjonowała na terenie województw mazowieckiego, wielkopolskiego oraz śląskiego i udział ten kształtował się na podobnym poziomie jak w roku poprzednim.

Tabela 1: Udział pracodawców w rynku ppe w podziale na województwa (wg stanu na dzień 31.12.2007 r.)

Województwo	Udział działających pracodawców w rynku ppe*
dolnośląskie	5,7%
kujawsko – pomorskie	4,7%
lubelskie	2,5%
lubuskie	1,8%
łódzkie	6,8%
małopolskie	9,1%
mazowieckie	17,2%
opolskie	3,5%
podkarpackie	4,4%
podlaskie	2,8%
pomorskie	9,3%
śląskie	12,3%
świętokrzyskie	1,8%
warmińsko - mazurskie	2,6%
wielkopolskie	12,6%
zachodnio - pomorskie	2,6%

* ze względu na zaokrąglenia, suma poszczególnych wartości w tabeli może nieznacznie różnić się od 100%

Źródło: UKNF - dane z rejestru ppe, obliczenia własne

Według danych uzyskanych od podmiotów zarządzających, liczba uczestników pracowniczych programów emerytalnych wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 10,9% i wyniosła na koniec 2007 r. ponad **312 tys.** osób. Wartość aktywów zgromadzonych w ramach ppe wzrosła w porównaniu z 2006 r. o 36,3% i na koniec omawianego okresu wyniosła **3,8 mld zł**.

Pracodawcy prowadzący ppe w 2007 r. odprowadzili na konta swoich pracowników składki podstawowe w wysokości **724,2 mln zł**, zaś składki dodatkowe stanowiły kwotę **23,3 mln zł**. Porównując odpowiednie dane z roku 2006 stwierdzić można, że do pracowniczych programów wpłynęło o 7,9% składek podstawowych więcej niż w roku 2006, natomiast przyrost składek wyniósł niespełna 3%.

Dodatkowo, na rachunki składek podstawowych wpłynęło w 2007 r. prawie 5 mln zł z tytułu wniesienia do ppe środków w związku z przekształceniem przez pracodawców w pracowniczy program emerytalny innych niż ppe form grupowego gromadzenia środków na cele emerytalne.

Tabela 2: Wybrane dane dot. rynku ppe w latach 1999 – 2007

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba działających ppe	3	29	150	182	207	342	906	974	1 019
Liczba uczestników ppe (w tys.)	0,03	5,39	55,27	81,22	96,48	129,09	260,25	281,53	312,12
Wartość składek podstawowych odprowadzonych w danym roku (w mln zł)	0,03	4,50	68,68	195,93	211,08	255,95	397,80	670,37	724,24
Wartość składek dodatkowych odprowadzonych w danym roku (w mln zł)	0,00	0,05	2,02	6,51	12,19	11,66	15,83	22,67	23,33
Wartość zgromadzonych aktywów na koniec roku (w mln zł)	0,03	4,73	71,23	279,83	526,97	919,45	1 695,47	2 793,15	3 806,44
Średnia roczna składka podstawowa na uczestnika (w zł)	bd.*	bd.	bd.	bd.	bd.	2 705	2 445	2 818	2 845
Średnia roczna składka dodatkowa na uczestnika (w zł)	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	1 025	1 042	1 127	1 013
Średnia wartość rachunku ppe na koniec roku na uczestnika (w zł) ⁴	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	8 152	8 710	10 318	12 825

* - brak danych

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

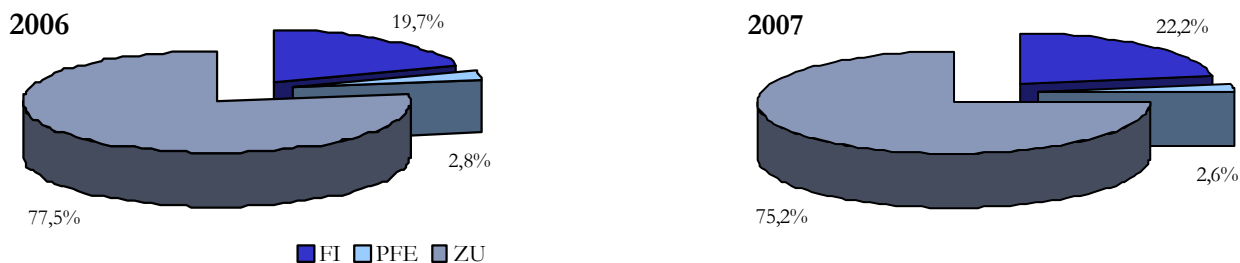
Struktura rynku ppe w podziale na formy pracowniczych programów emerytalnych

Na koniec 2007 r. w rejestrze ppe wpisanych było **1019** programów, prowadzonych przez 1061 pracodawców⁵, w tym:

- **766** - w formie umowy grupowego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym,
- **226** - w formie umowy o wnoszenie przez pracodawcę składek pracowników do funduszu inwestycyjnego,
- **27** - w formie pracowniczego funduszu emerytalnego.

Największy udział w rynku ppe wg liczby prowadzonych programów na koniec 2007 r., podobnie jak w latach poprzednich, stanowiły programy w formie ubezpieczeniowej, jednakże udział tej formy zmniejszył się w 2007 r. o około 2 pkt proc. w porównaniu do 2006 r. na rzecz formy umowy z funduszem inwestycyjnym.

Wykres 1: Struktura rynku ppe wg liczby programów w poszczególnych formach

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

⁴ Średnia wyliczona jako iloraz wartości środków w ramach ppe na koniec roku i średniej liczby uczestników z początku i końca roku.

⁵ Część pracodawców uczestniczy w prowadzeniu programów międzyzakładowych.

Wykres 2: Struktura rynku ppe wg liczby uczestników ppe w poszczególnych formach

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

W 2007 r. udział uczestników ppe w poszczególnych formach uległ nieznacznym zmianom: o około 2 pkt proc. zwiększył się udział uczestników w formie umowy z funduszem inwestycyjnym, natomiast o 3 pkt proc. zmniejszył się udział uczestników w formie pracowniczego funduszu w porównaniu do danych z roku 2006.

Wykres 3: Struktura rynku ppe wg wielkości aktywów w ppe w poszczególnych formach

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

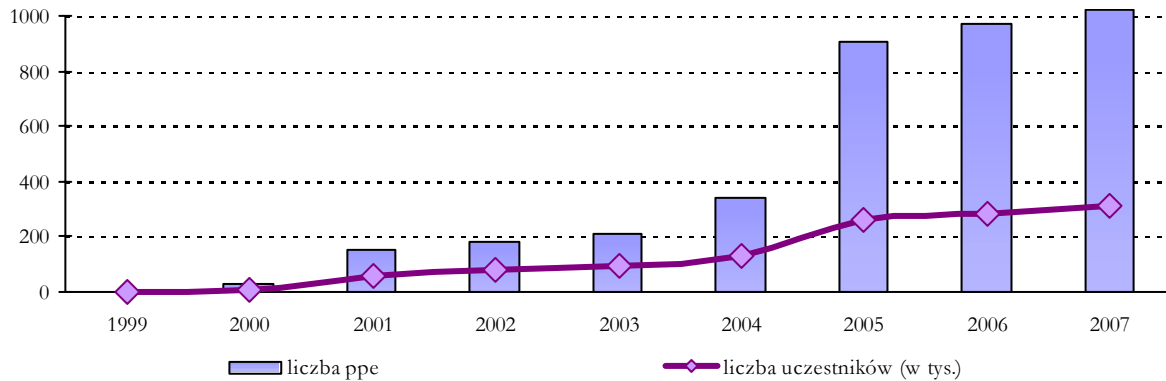
Analizując strukturę rynku wg wielkości aktywów w porównaniu do udziałów w 2006 r. zauważyć należy zmniejszenie aktywów w formie pracowniczego funduszu na rzecz wzrostu udziału aktywów zgromadzonych w formie umowy grupowego ubezpieczenia z zakładem ubezpieczeń (o około 3 pkt proc.).

Uczestnicy ppe

Liczba uczestników pracowniczych programów emerytalnych na koniec 2007 r. wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o około 31 tys. osób i wyniosła **312,1 tys.**

Poniższy wykres prezentuje wzrost liczby programów oraz liczby uczestników ppe w latach 1999 - 2007.

Wykres 4: Rozwój rynku ppe – liczba programów oraz liczba uczestników ppe

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

Najbardziej dynamiczny wzrost liczby uczestników nastąpił w 2007 r. w programach w formie umowy z funduszem inwestycyjnym - liczba osób objętych dodatkowym zabezpieczeniem emerytalnym w ramach ppe prowadzonych w tej formie w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 16,3%.

W przypadku programów w formie umowy z zakładem ubezpieczeń odnotowany przyrost liczby uczestników wyniósł 12,4% i był wyższy od przyrostu liczby uczestników w 2006 r. o prawie 4 pkt proc. Pracownicze programy w formie umowy z zakładem ubezpieczeń posiadają od 2005 r. największą liczbę uczestników ppe. Na koniec 2007 r. liczba ta wyniosła 133,9 tys. osób (dla porównania w ppe prowadzonych w formie umowy z funduszem inwestycyjnym to 118,2 tys. osób). Jednocześnie, podobnie jak w roku poprzednim, w 2007 r. zaobserwowano nieznaczny spadek liczby uczestników programów w formie pracowniczego funduszu emerytalnego o ok. 700 osób.

Na koniec 2007 r. 85% osób objętych dobrowolnym zabezpieczeniem emerytalnym w ramach ppe stanowili **uczestnicy czynni**, czyli osoby, na rzecz których w ostatnim kwartale pracodawca odprowadził składki podstawowe. Pozostałe 15% stanowili **uczestnicy bierni** tzn. osoby na rzecz których pracodawca nie odprowadzał składek, w szczególności w przypadku ustania uczestnictwa w ppe, wskutek wypowiedzenia udziału w programie lub zmiany pracodawcy.

Wskaźnik uczestnictwa w pracowniczych programach emerytalnych na koniec 2007 r., wyznaczony jako stosunek liczby uczestników, na rzecz których wnoszone są składki do programów oraz liczby osób zatrudnionych u pracodawców prowadzących ppe, wyniósł ok. 75% i był niższy niż w roku poprzednim o około 3 pkt proc.

Najwyższym wskaźnikiem uczestnictwa charakteryzowały się programy w formie pracowniczego funduszu emerytalnego (wskaźnik uczestnictwa na poziomie 81%), zaś najniższym – w formie umowy

z zakładem ubezpieczeń (73%). Dla programów w formie umowy z funduszem inwestycyjnym powyższy wskaźnik wyniósł 76%.

Zdecydowana większość uczestników (prawie 91%) nie wносиła w 2007 r. składek dodatkowych, zatem w przypadku tej grupy uczestników środki wnoszone w ramach ppe pochodziły wyłącznie z finansowanych przez pracodawców składek podstawowych. Ich wysokość, określona w zakładowej umowie emerytalnej, może wynosić nie więcej niż 7% wynagrodzenia będącego podstawą naliczania obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne.

Udział uczestników, którzy w omawianym okresie zdecydowali się na wnoszenie składki dodatkowej w ogólnej liczbie składkujących kształtował się na poziomie 9%. Obserwuje się nieznaczny wzrost omawianego wskaźnika o około 0,5 pkt proc. rocznie, począwszy od 2005 r.

Najwyższy udział liczby uczestników wnoszących składki dodatkowe w ogólnej liczbie uczestników czynnych przypadł na lata 2003-2004, kiedy mieścił się w przedziale 11-12%.

Tabela 3: Udział uczestników wnoszących składki dodatkowe w liczbie uczestników czynnych ogółem

Forma ppe	Udział uczestników wnoszących składki dodatkowe w ogólnej liczbie uczestników składkujących	
	2006	2007
FI	10,3%	10,6%
PFE	10,1%	10,8%
ZU	6,9%	7,6%
Rynek ppe	8,8%	9,3%

Źródło: UKNF - dane pozyskane od pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

Największy udział w rynku ppe, wg wielkości programu, mierzony ogólną liczbą uczestników w 2007 r. miały, podobnie jak w 2006 r., programy, w których liczba osób objętych dodatkowym zabezpieczeniem emerytalnym nie przekraczała 50 osób.

Tabela 4: Struktura rynku ppe wg wielkości programów

Wielkość ppe wg liczby uczestników ogółem	Udział w rynku wg wielkości ppe wg stanu na dzień 31.12.2007 r.
do 50	48,2%
51-100	17,0%
101-200	12,9%
201-300	5,4%
301-400	3,4%
401-500	2,0%
501-1000	4,9%
1001-1500	2,4%
1501-2000	0,7%
powyżej 2000	3,1%
Rynek ppe	100,0%

Źródło: UKNF - dane pozyskane od pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

Znaczny udział w rynku „małych ppe” wiąże się ściśle z faktem, iż 39,1% pracodawców prowadzących w 2007 r. programy to podmioty, w których poziom zatrudnienia nie przekraczał 50 pracowników.

Tabela 5: Struktura rynku ppe wg wielkości pracodawców prowadzących ppe

Poziom zatrudnienia	Udział w rynku pracodawców prowadzących ppe wg wielkości zatrudnienia wg stanu na dzień 31.12.2007 r.
do 50 pracowników	39,1%
51-250 pracowników	37,7%
251-500 pracowników	10,0%
powyżej 250 pracowników	13,2%

Źródło: UKNF - dane pozyskane od pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

Składki

Zgodnie z ustawą o ppe, wysokość składki podstawowej określają zapisy zakładowej umowy emerytalnej i może być ona ustalona procentowo od wynagrodzenia, w jednakowej kwocie dla wszystkich uczestników lub też procentowo od wynagrodzenia z określeniem jej maksymalnej kwotowej wysokości.

Na 1019 funkcjonujących ppe na koniec 2007 r., w przypadku 715 programów wysokość finansowanej przez pracodawcę składki została określona jako procent od wynagrodzenia. W pozostałych programach wysokość składki podstawowej została określona kwotowo i mieściła się w przedziale od 40 zł do 350 zł w ppe prowadzonych w formie umowy z funduszem inwestycyjnym oraz od 10 do 300 zł w programach w formie umowy z zakładem ubezpieczeń. W przypadku ppe prowadzonego w formie pracowniczego funduszu emerytalnego we wszystkich programach wysokość składki podstawowej została określona procentowo. Analizując dane przedstawione w tabeli poniżej, zauważa się w 2007 r. zwiększenie udziału ppe, w których wysokość składki podstawowej zapisana w umowie zakładowej określona jest procentowo i zawiera się w przedziale powyżej 6%. Udział liczby ppe, gdzie wysokość składki określona jest kwotowo, spadł o 0,5 pkt proc. w stosunku do danych liczbowych za rok 2006.

Tabela 6: Wysokość składki podstawowej określona w zakładowej umowie emerytalnej

Składka podstawowa w umowie zakładowej	Liczba ppe		Udział w rynku*	
	2006	2007	2006	2007
poniżej 1%	1	1	0,1%	0,1%
1%-2,99%	82	78	8,4%	7,7%
3%-3,99%	93	94	9,5%	9,2%
4%-4,99%	77	74	7,9%	7,3%
5%-5,99%	108	112	11,1%	11,0%
6%-6,99%	45	53	4,6%	5,2%
7,00%	273	303	28,0%	29,7%
wysokość składki określona kwotowo	295	304	30,3%	29,8%
Rynek ppe	974	1 019	100%	100,0%

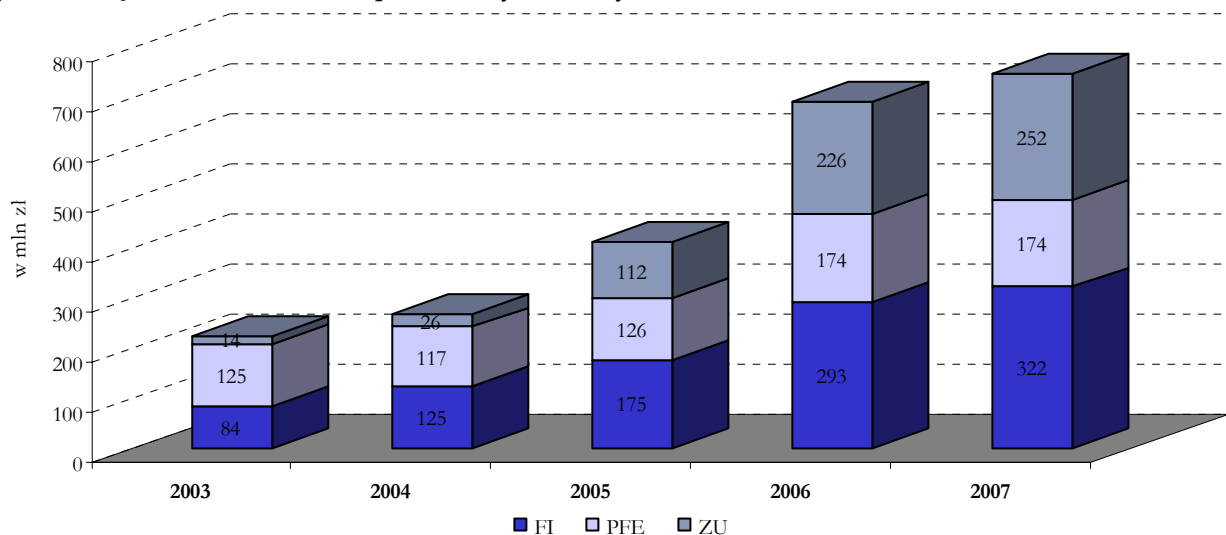
* ze względu na zaokrąglenia, suma poszczególnych wartości w tabeli może nieznacznie różnić się od 100%

W 2007 r. do pracowniczych programów emerytalnych odprowadzono łącznie ponad **747,5 mln zł** składek, w tym **724,2 mln zł** z tytułu składek podstawowych i **23,3 mln zł** z tytułu składek dodatkowych. W omawianym okresie rachunki składek podstawowych zostały ponadto zasilone kwotą **4,9 mln zł** z tytułu wniesienia do ppe środków w związku z przekształceniem przez pracodawców w pracowniczy program innych niż ppe form grupowego gromadzenia środków na cele emerytalne. Łączna suma składek odprowadzonych w omawianym okresie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 7,9% (analogiczny wskaźnik dla roku poprzedniego to 67,6%), a przyrost liczby uczestników ppe wyniósł w 2007 r. - 10,9% (w 2006 r. - 8,2%). Duży wzrost składki jaki odnotowano w roku 2006 był wynikiem wzrostu liczby uczestników ppe, jaki nastąpił w 2005 r., gdy liczba uczestników podwoiła się w wyniku przekształceń przez pracodawców grupowych form gromadzenia środków na cele emerytalne w pracownicze programy emerytalne. Składki od pracodawców przekazywane są z opóźnieniem w stosunku do momentu przystąpienia do programu, dlatego też w 2006 r. nastąpiło zasilenie rynku ppe środkami uczestników, którzy przystąpili do programów w 2005 r.

W 2007 r. przyrost składki odnotowano nie we wszystkich formach ppe: pracowniczy fundusz emerytalny to jedyna forma ppe, w której składka nie wzrosła w stosunku do kwoty odprowadzonej do programów w 2006 r., a liczba uczestników zmniejszyła się o ok. 700 osób.

Poniższy wykres prezentuje łączną sumę składek w poszczególnych formach odprowadzonych w ostatnich 5 latach.

Wykres 5: Łączna suma składek odprowadzonych w danym roku w latach 2003 – 2007

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

Do 2003 r. najczęściej składek odprowadzono do pracowniczych funduszy emerytalnych, natomiast od 2004 r. tendencja ta zmieniła się i najwyższe kwoty składek odprowadzane są do funduszy inwestycyjnych.

Suma składek podstawowych odprowadzanych w 2007 r. przez pracodawców na rzecz uczestników stanowiła prawie 97% łącznej kwoty składek odprowadzonych na rachunki uczestników w omawianym okresie i udział ten nie zmienił się w stosunku do poprzedniego roku.

Wskazując na proporcje pomiędzy wielkością składek podstawowych i dodatkowych odprowadzanych w ramach ppe należy pamiętać, iż znowelizowana ustawa o ppe, która weszła w życie z dniem 1 czerwca 2004 r. wprowadziła limit kwoty składek dodatkowych, które mogą być wpłacone przez uczestnika ppe w danym roku (limit ten określony został w wysokości odpowiadającej trzykrotności limitu obowiązującego w IKE). W 2007 r. była to kwota 11 091 zł.

Średnia wysokość składki dodatkowej w ppe, podobnie jak i wartość środków wnoszonych w ramach IKE, kształtowała się w 2007 r. znacznie poniżej wyznaczonych limitów: wysokość średniej wpłaty na IKE wyniosła 1 719 zł, natomiast średnia roczna składka dodatkowa na jednego uczestnika ppe w 2007 r. wyniosła 1 013 zł.⁶ Powyższe wartości świadczą o stosunkowo małej skłonności do oszczędzania na cele emerytalne z własnych środków, nie są zaś związane z ustawowymi ograniczeniami w zakresie limitów kwot, jakie mogą być wpłacone do ppe (średnia składka dodatkowa jest 11-krotnie niższa od rocznego limitu wpłat z tytułu składek dodatkowych obowiązującego w 2007 r.).

Dane z lat 2004 - 2007 wskazują na wyraźną tendencję nie tylko niskiego udziału składki dodatkowej w składkach ogółem, ale zmniejszania się tego wskaźnika: z 4,4% w 2004 r. do 3,1% w 2007 r. Powyższe zjawisko w części wynika z faktu, iż w programach zarejestrowanych w ostatnich latach skłonność uczestników do wnoszenia składek dodatkowych była mniejsza niż w ppe utworzonych w latach wcześniejszych. W prawie 60% programów zarejestrowanych w 2006 i 2007 r. żaden z uczestników nie wnosił składek dodatkowych.

Średnia roczna składka podstawowa przypadająca na jednego uczestnika ppe w 2007 r. wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 27 zł i w skali całego rynku wyniosła ponad 2,8 tys. zł.

Średnia roczna składka dodatkowa odprowadzona przez uczestnika do ppe w omawianym okresie spadła o 105 zł w porównaniu do średniej obliczonej za rok 2006 i wyniosła nieco powyżej 1,0 tys. zł.

Tabela 7: Wysokość średniej rocznej składki podstawowej i dodatkowej na uczestnika (kwoty w zł)

Forma ppe	Średnia roczna składka podstawowa ⁷		Średnia roczna składka dodatkowa	
	2006	2007	2006	2007
FI	3 248,2	3 114,4	1 093,7	1 028,1
PFE	3 925,1	4 011,4	1 588,4	1 616,9
ZU	2 038,5	2 178,1	850,0	675,6
Rynek ppe	2 818,3	2 845,2	1 118,0	1 012,7

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

⁶ Średnia wyliczona jako iloraz wartości sumy składek dodatkowych odprowadzonych w ramach ppe w 2007 r. i średniej liczby uczestników wnoszących składki dodatkowe z początku i końca roku.

⁷ Średnia wyliczona jako iloraz wartości sumy składek podstawowych odprowadzonych w ramach ppe w 2006 r. i średniej liczby uczestników, na rzecz których pracodawca odprowadzał składki podstawowe z początku i końca roku.

Przeciętna wysokość składki podstawowej i dodatkowej w 2007 r., przypadająca na jednego uczestnika ppe, była najwyższa w programach prowadzonych w formie pracowniczego funduszu emerytalnego, najniższa zaś – w ramach ppe prowadzonych w formie umowy z zakładem ubezpieczeń. Relacja ta utrzymuje się od 2005 r. Natomiast w latach 2002 - 2004 średnie składki podstawowe dla ppe prowadzonych w formie funduszu emerytalnego oraz w formie funduszu inwestycyjnego kształtowały się na podobnym poziomie.

Pomimo najniższej wartości średniej składki podstawowej w 2007 r., zanotowanej w programach prowadzonych w formie umowy z zakładem ubezpieczeń, w tej formie nastąpił największy wzrost wartości średniej rocznej składki podstawowej na uczestnika w porównaniu z danymi za 2006 r. - średnia roczna składka finansowana przez pracodawcę w programach w formie umowy z zakładem ubezpieczeń wzrosła o 140 zł.

Najwyższe średnie składki dodatkowe w latach 2003-2004 wnosili uczestnicy do ppe prowadzonych w formie umowy z funduszem inwestycyjnym, natomiast od 2005 r. do ppe prowadzonych w formie pracowniczego funduszu emerytalnego. W 2007 r. odnotowano na rynku ppe, podobnie jak w roku 2005, spadek średniej składki dodatkowej wnoszonej przez uczestników ppe, najwyższy w zakładach ubezpieczeń (o 174 zł). Kwota średniej składki dodatkowej przypadająca na uczestnika w programach prowadzonych w formie umowy z funduszem inwestycyjnym obniżyła się w stosunku do roku poprzedniego o 66 zł. Jedynie uczestnicy ppe prowadzonych w formie umowy z pracowniczym funduszem emerytalnym wnosili do programu w 2007 r. średnio o 28 zł więcej składek dodatkowych niż w 2006 r.

Wyплаты i wypłaty transferowe

Zgodnie z ustawą o ppe, zgromadzone przez uczestnika na jego rachunku środki mogą podlegać wypłacie, wypłacie transferowej (do innego ppe lub na IKE) lub zwrotowi. Przesłanki do wycofania środków z programu, w każdym z wyżej wymienionych przypadków, są szczegółowo określone przepisami prawa.

Wypłata zgromadzonych oszczędności może nastąpić:

- na wniosek uczestnika po osiągnięciu przez niego 60 roku życia,
- na wniosek uczestnika po ukończeniu 55 roku życia i po przedstawieniu przez niego decyzji o przyznaniu prawa do emerytury,
- na wniosek osoby uprawnionej - w przypadku śmierci uczestnika,
- bez wniosku uczestnika w przypadku ukończenia przez niego 70 lat (o ile wcześniej nie wystąpił z wnioskiem o wypłatę środków).

W 2007 r. na rzecz osób uprawnionych lub uposażonych **wypłacono łącznie kwotę prawie 72,5 mln zł**. Wypłaty te dotyczyły około **6,5 tys. uczestników** ppe. W 2007 r. wypłaty otrzymało ok. 200 osób więcej niż w 2006 r., jednak ze względu na znaczny wzrost kwoty wypłat, średnia wartość

wypłaconych środków przypadających na 1 osobę zwiększyła się prawie 2-krotnie i wyniosła około 12 tys. zł.

Najwyższy udział w wypłatach miały zakłady ubezpieczeń (34,6 mln zł) i fundusze inwestycyjne (25 mln zł), w tych instytucjach wypłacono łącznie ponad 82% kwoty wypłat dokonanych na rzecz uprawnionych lub uposażonych.

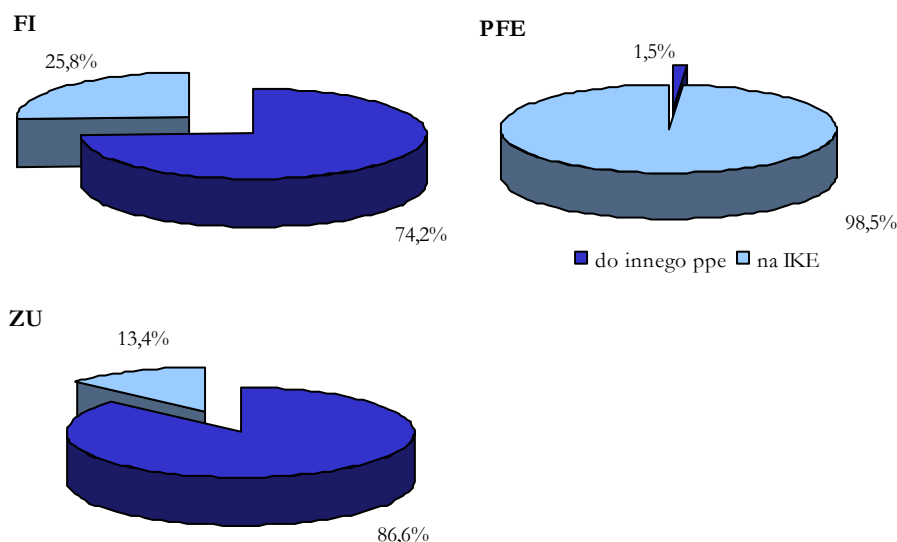
Tabela 8: Średnia wartość wypłaty przypadająca na 1 uczestnika

Forma ppe	Średnia wypłata na uczestnika (w zł)		Zmiana (w zł)
	2006	2007	
FI	7 952	11 565	3 613
PFE	8 963	11 029	2 066
ZU	5 567	12 981	7 414
Rynek ppe	6 887	12 091	5 204

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

Zgodnie z ustawą o ppe, zgromadzone przez uczestnika środki mogą zostać także przetransferowane do ppe prowadzonego przez innego pracodawcę lub też na indywidualne konto emerytalne. W omawianym okresie dokonano transferu zgromadzonych środków na kwotę **151,1 mln zł**, z czego prawie 71% stanowiły wypłaty do innego ppe. Na ukształtowanie się takiej relacji wpłynęły wypłaty transferowe zrealizowane w ppe prowadzonych w formie umowy z zakładem ubezpieczeń oraz w formie umowy z funduszem inwestycyjnym, natomiast w ppe prowadzonych w formie pracowniczego funduszu emerytalnego 98,5% wypłat transferowych dokonano na IKE.

Wykres 6: Struktura wypłat transferowych w poszczególnych formach ppe

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

Tabela 9: Wartość wypłat transferowych do ppe prowadzonego przez innego pracodawcę dokonanych z programów w poszczególnych formach

Forma ppe	Kwota wypłat transferowych dokonanych do innego ppe (w tys. zł)		Struktura (w %)	
	2006	2007	2006	2007
FI	8 123,6	38 945,2	82,9%	36,4%
PFE	120,6	310,6	1,2%	0,3%
ZU	1 552,5	67 692,7	15,8%	63,3%
Rynek ppe	9 796,6	106 948,5	100,0%	100,0%

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

Wypłaty transferowe do ppe prowadzonego przez innego pracodawcę dotyczyły około 9,3 tys. osób, co oznacza, że średnia wypłata transferowa na jednego uczestnika pomiędzy ppe wyniosła około 11,5 tys. zł. Bardzo duży wzrost w 2007 r. kwoty wypłat transferowych do innego ppe to efekt przetransferowania środków z kilku programów prowadzonych przez pracodawców podlegających procesom przekształceniowym (podział przedsiębiorstw), mających znaczny udział w aktywach ogółem ppe.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi od podmiotów zarządzających środkami w ppe, w 2007 r. uczestnicy pracowniczych programów emerytalnych przetransferowali ponad 44,2 mln zł na indywidualne konta emerytalne. Wypłaty transferowe z ppe na IKE dotyczyły 3,3 tys. osób. Średnia wypłata transferowa środków z ppe na rachunek IKE w omawianym okresie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o ponad 70% i wyniosła w 2007 r. 13,4 tys. zł.

Tabela 10: Wypłaty transferowych na IKE

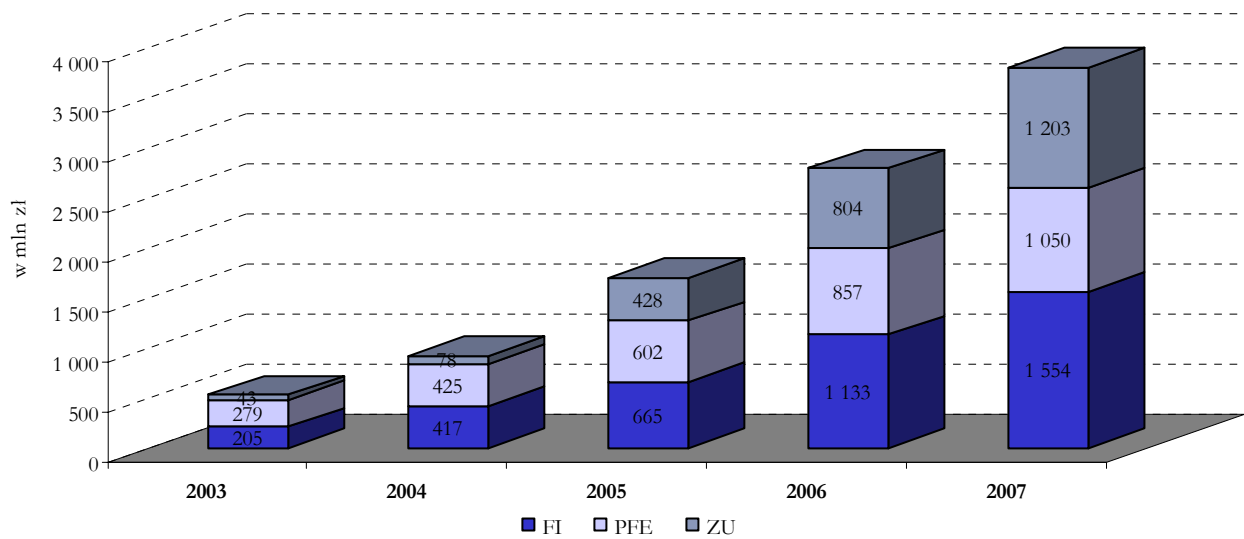
Wyszczególnienie	2006	2007
Liczba wypłat transferowych	2 688	3 307
Wartość wypłat transferowych (w tys. zł)	21 048	44 184
Średnia wypłata transferowa na rachunek IKE (w tys. zł)	7,8	13,4

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

Aktywa zgromadzone w ppe

Wartość zgromadzonych aktywów w ppe na koniec 2007 r. wyniosła **3,8 mld zł**, co stanowiło 36,3% wzrostu w porównaniu do analogicznych danych za 2006 r. Tempo przyrostu nie było tak dynamiczne jak w latach 2005 - 2006 (odpowiednio o 84,4% i 64,7%), gdy znacznie zwiększyła się liczba uczestników, a co za tym idzie także środków, co było efektem przekształceń przez pracodawców grupowych form gromadzenia środków na cele emerytalne. Ponadto na powyższe miała wpływ koniunktura rynku finansowego w Polsce w 2007 r., co z kolei wpłynęło na efekty inwestycyjne instytucji finansowych prowadzących pracownicze programy emerytalne.

Wykres 7: Aktywa zgromadzone w ppe w poszczególnych instytucjach finansowych w latach 2003 - 2007 (wg stanu na koniec danego roku)

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

Największy udział w rynku ppe mierzony wartością zgromadzonych aktywów w 2007 r. miały fundusze inwestycyjne. Na koniec omawianego okresu, wartość zgromadzonych oszczędności w tych instytucjach to kwota 1 554 mln złotych, co stanowiło 41% całkowitej kwoty zgromadzonych środków w ppe. Udział w rynku pozostałych form mierzony wielkością aktywów prezentuje wykres powyżej.

Udział funduszy inwestycyjnych w rynku ppe mierzony wielkością zgromadzonych aktywów był porównywalny do lat poprzednich (w 2005 r. - 39%, w 2006 r. - 41%). Jednocześnie obserwowany jest powolny spadek udziału aktywów pracowniczych funduszy emerytalnych w aktywach całego rynku (w 2005 r. wyniósł 36%, zaś w 2006 r. - niecałe 31%). Powyższa tendencja może wiązać się z brakiem rejestracji nowych programów w tej formie (w 2007 r. do rejestru ppe wpisany został 1 program w tej formie), przy jednoczesnym bardziej dynamicznym przyroście nowych ppe w pozostałych dwóch formach.

Systematycznie natomiast wzrasta udział w rynku aktywów zgromadzonych w ramach ppe w zakładach ubezpieczeń: w 2005 r. omawiany udział wyniósł 25%, w 2006 r. - 29%, a na koniec 2007 r. prawie 32%. Podobnie jak w roku poprzednim, właśnie w ppe prowadzonych w formie umowy z zakładem ubezpieczeń zaobserwowano najbardziej dynamiczny wzrost zgromadzonych oszczędności - wielkość aktywów zgromadzonych w tych instytucjach finansowych wzrosła w 2007 r. prawie o 50% w porównaniu z rokiem poprzednim. Dla porównania, w funduszach inwestycyjnych wzrost ten wyniósł około 37%, zaś w pracowniczych funduszach emerytalnych - 23%.

Podsumowanie

W 2007 r. obserwowano dalszy wzrost liczby rejestrowanych ppe, a tym samym wzrost osób objętych dodatkowym zabezpieczeniem emerytalnym oraz wielkości zgromadzonych oszczędności.

Pozytywnym zjawiskiem odnotowanym w 2007 r. jest fakt objęcia kolejnych 30,6 tys. osób dodatkowym zabezpieczeniem emerytalnym (w 2006 r. - 21,4 tys. osób). Pomimo mniejszej liczby nowych ppe zarejestrowanych w 2007 r. (62 ppe) w stosunku do 2006 r. (96 ppe), objęcie zabezpieczeniem emerytalnym w 2007 r. większej liczby osób niż w 2006 r., świadczyć może o powstaniu w omawianym roku ppe z większą liczbą uczestników. Wielkość zgromadzonych w ramach ppe oszczędności wzrosła w porównaniu z 2006 r. o 36,3% i na koniec 2007 r. wyniosła 3,8 mld zł.

Średnia wartość rachunku uczestnika ppe na koniec 2007 r. wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o prawie 25% (2,5 tys. zł).⁸

Tabela 14: Średni rachunek uczestnika w II i III filarze (w zł)

Wyszczególnienie	2006	2007
Średni rachunek uczestnika w ppe	10 318	12 825
Średni rachunek IKE	1 545	2 037
Średni rachunek uczestnika w OFE	9 437	10 658

Źródło: UKNF - dane pozyskane od podmiotów zarządzających środkami w ppe i pracodawców prowadzących ppe, obliczenia własne

⁸ Najwyższą średnią wartość rachunku posiadają członkowie pracowniczych funduszy emerytalnych (17,4 tys. zł), najniższą zaś uczestnicy programów prowadzonych w formie umowy z zakładem ubezpieczeń (9,5 tys. zł). Znacząca różnica średniej wartości rachunku uczestnika ppe prowadzonego w formie umowy z zakładem ubezpieczeń może wynikać przede wszystkim z relatywnie krótszego, w porównaniu do innych form ppe, okresu funkcjonowania tych programów.